

Gelden er andere regels voor zzp'ers in de zorg?

A.C. (Aart) Hendriks

In Nederland neemt het aantal zelfstandigen zonder personeel (zzp'ers) hand over hand toe. Volgens het *Financieel Dagblad* zouden wel eens 1,8 miljoen mensen ervoor kunnen kiezen hun inkomen geheel of gedeeltelijk als zzp'er te verdienen.¹ Ook in de zorg is die stijging waarneembaar. Met name ziekenhuizen en andere zorginstellingen ervaren daarvan de gevolgen.² Maar wat betekent de toename van het aantal zzp'ers in de zorg voor patiënten? Gelden er voor zzp'ers andere regels dan voor 'gewone' zorgverleners?

Juridische achtergrond

Het belangrijkste verschil tussen een zzp'er en een zorgverlener die in loondienst werkzaam is, betreft de aard van de arbeidsverhouding. Zzp'ers moeten via het verkrijgen van opdrachten door derden zelf hun inkomen zien te genereren. Artsen en andere zorgverleners in loondienst hebben een werkgever van wie zij een salaris ontvangen in ruil voor de werkzaamheden die zij verrichten. Nu kennen we in de zorg meer soorten zorgverleners dan alleen werknemers in loondienst. Denk bijvoorbeeld aan de vrijgevestigde medisch specialisten, die op dit moment vrijwel allemaal via een medisch specialistisch bedrijf zijn verbonden aan een ziekenhuis. Maar zzp'ers nemen een speciale positie in ten opzichte van al die andere zorgverleners, doordat ze doorgaans wisselende opdrachtgevers hebben, en dus wisselende patiënten zien, vaak voor korte periodes waarnemen en er in geval van ziekte van de zzp'er specifieke problemen kunnen ontstaan.

Gezondheidswetten maken geen onderscheid tussen zzp'ers en andere zorgverleners. Sterker, de term 'zzp'er' komt in de gehele gezondheidswetgeving niet voor. Dat betekent dat zzp'ers dezelfde plichten en rechten hebben als een 'gewone' zorgverlener. Dat geldt in de eerste plaats voor de Wet op de Geneeskundige Behandelingsovereenkomst (WGBO). Ook zzp'ers moeten, wanneer ze als solist werkzaam zijn dan wel als zzp'er tijdelijk zijn ingehuurd in bijvoorbeeld een ziekenhuis of een huisartsenpraktijk, een medisch dossier bijhouden en zich houden aan de regels over informed consent, het beroepsgeheim en het opzeggen van een hulpverleningsovereenkomst. Moeten zzp'ers in instellingen patiënten erop wijzen dat zij mogelijk op korte tijd weer zijn vertrokken? En moeten zij bij een verwijzing melden dat zij zzp'er zijn?

De WGBO of een andere wet zegt hierover niets. Niettemin getuigt een dergelijke melding jegens patiënten van zorgvuldigheid, zeker als er een vervolgspraak wordt gepland waar de zzp'er niet bij aanwezig kan zijn vanwege zijn vertrek. De zzp'er kan dan melden dat hij het dossier goed bijhoudt, zodat de opvolger weet wat zijn beleid is geweest. Bij een verwijzing is het melden van een zzp-status evenmin van groot belang; als de nieuwe hulpverlener maar weet met wie hij kan overleggen en aan wie hij later kan rapporteren. En dat de zzp'er zich ook na zijn vertrek moet houden aan het beroepsgeheim met betrekking tot de zorg in de oude instelling spreekt voor zich.

Een tweede wet die voor zzp'ers – en andere zorgverleners – van belang is, is de Wet Kwaliteit, Klachten en Geschillen Zorg (Wkkgz). Zoals de titel van deze wet al zegt: omwille van de kwaliteit en veiligheid van zorg legt deze wet eisen op aan zorgaanbieders. Onder dat laatste verstaat de Wkkgz instellingen én solistisch werkzame zorgverleners die beroepsmatig zorg verlenen. Als een zzp'er werkzaam is in een instelling, is het aan deze instelling om ervoor te zorgen dat aan alle wettelijke kwaliteitseisen is voldaan. Als een zzp'er als solist werkt, moet hij er zelf voor zorgen dat aan deze eisen is voldaan. Dat betekent bijvoorbeeld dat een solistisch werkzame zzp'er goede zorg moet bieden, de kwaliteit van zorg systematisch moet bewaken, in het bezit moet zijn van een meldcode voor kindermishandeling en huiselijk geweld, en calamiteiten moet melden bij de Inspectie. Dit is een omvangrijk pakket, al moet daarbij worden aangetekend dat voor een instelling nog meer eisen gelden.

Moet een zzp'er ook een klachtenregeling hebben en zich aansluiten bij een door de minister erkende geschilleninstantie? Voor solistisch werkzame zzp'ers geldt deze verplichting onverkort. Indien een zzp'er in het kader van een opdracht werkzaam is in een instelling, is het aan deze instelling om ervoor te zorgen dat zij een klachtenregeling heeft en dat zij is aangesloten bij een geschilleninstantie.

Betekent de omstandigheid dat een zzp'er soms heel kort ergens werkt dat hij in mindere mate tuchtrechtelijk aansprakelijk is? Daarvan is geen sprake. Sterker, zzp'ers lijken relatief meer tuchtklachten te krijgen, omdat zij minder bekend zijn met patiënten en nadien niet altijd kunnen worden aangesproken op hun handelen vanwege hun vertrek. Alleen al daarom is het van belang dat zzp'ers de instelling laten weten hoe zij na hun vertrek benaderd kunnen worden.

Hebben zzp'ers een 'toelating' nodig op grond van de Wet Toelating Zorginstellingen (WTZi)? Volgens die wet is een door de minister van VWS verleende 'toelating' – een soort vergunning – noodzakelijk om zorg die onder de Wet Langdurige Zorg of de Zorgverzekeringswet valt te kunnen verlenen en om de kosten van die zorg bij een zorgverzekeraar te kunnen declareren. Omdat de WTZi alleen op instellingen van toepassing is, en niet op solisten, zijn zzp'ers niet verplicht een 'toelating' aan te vragen om

zorgkosten bij een zorgverzekeraar te kunnen declareren.

Moeten zzp'ers zich nog op een bepaalde manier verzekeren, bijvoorbeeld ter voorkoming van financiële problemen in geval van ziekte, arbeidsongeschiktheid of financiële claims van patiënten? En zijn zzp'ers verplicht om zich bij ziekte te laten vervangen? Er bestaat geen wetgeving die antwoord geeft op dit soort vragen. Dit wordt volledig aan de zzp'er in kwestie overgelaten. Als de zzp'er werkzaam is in een instelling zullen ziekte, arbeidsongeschiktheid en financiële claims veelal door de betreffende instelling worden afgehandeld. Daarbij geldt dan wel dat de instelling geen uitkering toekent bij ziekte en arbeidsongeschiktheid. Arbeidsongeschikte zzp'ers maken evenmin aanspraak op een uitkering, omdat zij geen werknemers zijn. De instelling zal doorgaans ook als eerste door patiënten worden aangesproken bij een financiële claim, maar het staat de patiënt vrij zich rechtstreeks tot de zzp'er te wenden. Dit alles geldt in het bijzonder wanneer de zzp'er als solist werkzaam is. Een solist die tijdelijk of langere tijd arbeidsongeschikt is, raakt verstookt van inkomsten. Afhankelijk van de afspraken met de zorgverzekeraars geldt voor solistisch werkzame zzp'ers de plicht om al dan niet onmiddellijk te zorgen voor vervanging bij ziekte. Dat vraagt om het maken van goede afspraken met anderen.

Valkuilen

Zorgverleners kiezen nogal eens voor het zzp-schap om aldus van meer vrijheid te kunnen genieten en aan minder werkdruk en administratieve lasten onderworpen te zijn dan werknemers. Bovendien kunnen zzp'ers hogere tarieven vragen, beter zelf hun vakanties plannen en zijn zij niet gebonden aan de beperkingen van de Wet Normering Topinkomens (WNT).

Niettemin zijn er voor zzp'ers de nodige – ook financiële – risico's, ook al zeggen gezondheidswetten daarover niets. Om niet voor onverwachte risico's te staan, is het van belang dat zzp'ers zich goed verzekeren. Daarbij moet worden gedacht aan een pensioenvoorziening, rechtsbijstand en verzekeringen in het kader van arbeidsongeschiktheid, bedrijfsaansprakelijkheid en beroepsaansprakelijkheid. Verzekeraars zijn niet verplicht zzp'ers te accepteren. Ook kunnen zij besluiten een zzp'er alleen onder beperkende voorwaarden te accepteren.

Ondanks dat gezondheidswetten niets over het zzp-schap zeggen, kan het zzp-schap gepaard gaan met diverse risico's. Ook de patiëntveiligheid kan hierdoor worden geraakt. De regering bereidt daarom een wet voor op grond waarvan alle nieuwe zorgaanbieders zich vooraf bij de Inspectie Gezondheidszorg en Jeugd (IGJ) moeten melden om aan te tonen dat zij aan alle wettelijke eisen voldoen. Deze eisen worden neergelegd in de Wet Toetreding Zorgaanbieders (Wtza). Nieuwe zorgaanbieders kunnen zich nu al melden bij de IGJ, maar dat is nog geen wettelijke plicht.³

Antwoord

Voor zzp'ers gelden volgens de gezondheidswetten geen andere regels. Zzp'ers zijn jegens patiënten gebonden aan dezelfde plichten en rechten als andere zorgverleners. Voor zzp'ers die als solist werkzaam zijn geldt de plicht dat zij moeten voldoen aan de eisen van de Wet Kwaliteit, Klachten en Geschillen Zorg (Wkkgz) met betrekking tot kwaliteit, klachten en geschillen. De grootste gevolgen van het zzp-schap zijn van financiële aard. Het afsluiten van goede verzekeringen is feitelijk een must voor iedere zzp'er die werkzaam is in de zorg.

- Online artikel en reageren op ntvg.nl/D3736
- Universiteit Leiden, Faculteit der Rechtsgeleerdheid, departement Publiekrecht: prof.mr.dr. A.C. Hendriks, jurist.
- Contact: A.C. Hendriks (a.c.hendriks@law.leidenuniv.nl)
- Belangenconflict en financiële ondersteuning: geen gemeld.
- Aanvaard op 2 januari 2019
- Citeer als: Ned Tijdschr Geneeskd. 2019;163:D3736

Literatuur

1. Leupen J, Winkel R. [Miljoen banen vatbaar voor 'ver-zzp'ing'](#). Financieel Dagblad. 28 november 2018.
2. Van der Geest M. [Snelle toename zorg-zzp'ers leidt tot problemen bij ziekenhuizen en zorginstellingen](#). De Volkskrant. 25 oktober 2018.
3. Melden nieuwe zorgaanbieders. CIGB. www.meldennieuwezorgaanbieders.nl/melden-als-nieuwe-zorgaanbieder, geraadpleegd op 4 januari 2018.